

Bu derste, öğrencilerin seçmiş oldukları klasik etnografi örnekleri alan araştırması nitelikleri açısından değerlendirilmektedir. Bu çerçevede hazırlanmış bir sunum örneği aşağıda yer almaktadır.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ
HALKBİLİM BÖLÜMÜ

MALINOWSKI'NİN VAHŞİLERİN CİNSEL YAŞAMI ADLI KİTABININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Ankara, Haziran 2020

MALINOWSKI'NİN VAHŞİLERİN CİNSEL YAŞAMI ADLI KİTABININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kitabın Künyesi

Malinowski, Bronislaw (1992) *Vahşilerin Cinsel Yaşamı*, çev. Saadet Özkal. İstanbul: Kabalcı Yayınları

Kitabın Konusu

Malinowski, Vahşilerin Cinsel Yaşamı adlı etnografik araştırmasında, Trobriand Adalarının sakinleri arasında yürüttüğü araştırmaları yalın ve ayrıntılı bir dil ile derinlemesine çözümlüyor. Malinowski iki yıl boyunca yerliler ile yakın temas halinde yaşıyor ve onların dilini öğreniyor. Trobliandlıların Kula adı verilen takas sistemlerinin yanında, onların törenleri ve büyüsel etkinliklerini de inceliyor.

Araştırmacı ele aldığı eserde; yerlilerin cinsel yaşamının salt bedensel ilişkiden çok sosyolojik ve kültürel bir güç olduğunu vurguluyor. Yerlilerin estetik, duygusal, ailevi ve toplumsal anlamıyla tüm cinsel yaşamlarını inceliyor.

Yöntem ve Teknik

Kuzeybatı Melanezya'da bulunan Trobriand Adaları'nda yapılmış bu çalışmanın yöntemi etnografik bir alan çalışmasıdır. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış soru ve görüşme tekniği ile görüntüleme tekniği kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Malinowski;

Trobriand Adalarında anaya dayalı bir toplum düzeni bulunduğunu, akrabalık ve bütün toplumsal ilişkilerin anaya göre belirlendiğini söylüyor. Trobriandlıların anasoylu, babayanlı bir toplum olduğunu dile getiriyor.

“Trobliandlıların hukuk sisteminde en önemli faktör, çocuğa tek başına annenin hayat verdiği, çocuğun oluşumuna babanın hiçbir katkıda bulunmadığı düşüncesidir.”

Omaraka Köyü'nün yerleşme planını resmediyor. Bu köyün ilginç simetrik düzeninin anlamını sosyolojik bir plana uygun şekilde açıklıyor. Köy topluluğunu üçe ayırıyor. Birincisi, reisten ve onun ana tarafından akrabaları olan Tabalulardan oluşan bölüm, ikincisi sıradan yurttaşlardan oluşan bölüm, üçüncüsü ise reisin kadınları ve bunların çocuklarından oluşan bölüm.

Yerlilerin bazı sözlerinin, onlar için bağlayıcı bir güç, âdeta törensel bir etki yarattığına dikkat çekiyor.

Erkek ve kadınların iş bölümüne dair elde ettiği bilgileri söylüyor. Köy içerisindeki normal gündelik yaşamda erkeğin asla yemek pişirmediğini, eğer pişirirse onunla alay edileceğini ve onur kırıcı bir davranış olarak görüleceğini dile getiriyor. Salt kadınlara özgü bir çalışma alanı olan su temininin taşınmasına ilişkin bilgiler veriyor. Kadınların suyu sadece kafalarının üzerinde taşıyabileceklerini söylüyor.

Reisin ayrıcalıklarının olduğunu, bunun sebebinin reisin birçok eşinin olmasından kaynaklı olduğunu söylüyor. Erkek evlendiği zaman kadının ailesinden birçok hediye alıyor. Bu hediyeler erkeğin ekonomik olarak bir güç kazanmasına yol açıyor.

Erkek ve kadın arasındaki iş dağılımını örnekler ile açıklıyor. Erkeğin iş gücü gerektiren daha ağır işlerde çalıştığını ve bu iş dağılımının büyüsel etkinliklere de yansıdığını söylüyor. Büyünün iki cins arasındaki dağılımına ilişkin bir tabloya eserde yer veriyor. Erkeğin av, savaş, kano yapımı, kara büyü gibi büyülerini yapabileceğini, kadının ise gebeliğe ve dişi cadılığa ilişkin büyülerinin olduğunu söylüyor. Güzellik, aşk, özel bahçe büyüsü gibi büyülerin de kadın ve erkek tarafından yapılabileceğini belirtiyor.

Evlilik öncesi cinsel ilişkinin erken yaşlarda ortaya çıktığını, çocukların aşk oyunlarının çalılıklar arasında başladığını ve “ev kurmaca” ya da “ana babalık” isimindeki oyunları oynadıklarını söylüyor. Yaş terimleri isimli bir tabloda, yerlilerin sınırlara ayrılmış yaş basamaklarını açıklıyor. Monogvadi (erkek çocuk), inagvadi (kız çocuk), tobubova'u (olgun erkek), nabubova'u (olgun kadın) gibi.

Trobriand Adalarında evlilik öncesinde bulunan iki insanın asla birlikte yemek yemediğini, eğer beraber yemek yerlerse bunun hoş karşılanmayacağını söyler. Erkek ve kadının birlikte yemek yemesinin, toplum içinde beraber yürümesinin evlilik yönünde atılan ilk adım olarak görülebileceğini dile getiriyor.

“Ama bir gün kız kendi evine dönmek yerine sabah erkeğinin evinde kalıverir, yemeklerini onun ailesiyle yer ve bütün gün ona eşlik eder. O zaman etrafta şöyle konuşulur; “İsepuna’yla Kalogusa evlenmişler bile.” Bu, evlenme aktinin imzalanışıdır.”

Belirli sosyal geleneklere ve kurallara bağlı bekâr evleri olarak adlandırılan toplumsal kurumun yapısının, çiftlerin geçici sevgililik dönemlerinde kaldıkları yerler olduğunu dile getiriyor.

İlk elde ekonomik ilişkinin temel ilkesine, yani; yeni kurulan evin yiyeceğinin armağanlarına değinir. Bu evlilik armağanlarının erkeğe maddi yarar getirdiğini, başlangıçtaki küçük armağanların kızın ailesinin onayını gösterdiğini söyler. Evlilik armağanlarını sınıflar. Katuvila; kızın ana babası tarafından genç kocanın ailesine küçük sepetçikler içinde gönderilen pişmiş yam. Vilakuria; evlenmeden sonraki ilk hasatta genç kocaya kızın ana babasının teslim ettiği çok miktarda yam vb... Kızın ailesi armağan dizisinin açılışını yaparak evliliği onayladığını bildirir.

“Reis oğluna oğulun kendisi ve ardılları için tam yurttaşlık hakkıyla köyde kalıcı bir konumu yalnız bir tek yolla garanti edebilir: eğer oğlu için bir *cross-cousin* evliliği bağlayabilirse. Ve bu da kız kardeşinin kızıyla ya da bu kızın kızıyla yapılacak bir evlilik olursa.”

Çocukluktaki nişanlanma olan *cross-cousin* evliliğinin jenealojisini bir diyagram halinde çizer. Ayrıca Tabalu ve Kvoynama altklanları arasındaki bağlanmaları ve *cross-cousin* evlenmelerine ilişkin bir diyagrama da yer verir.

Trobliand yerlileri arasında sosyal statü kavramının olduğuna dikkat çekerek, bahçe ustası (tokvay-bagula) diye anılabılmenin en büyük gurur kaynağı olduğunu, buna erişilebilmek için ise olağan üstü çabalar harcandığını dile getiriyor. Trobliandlıların hırslı yapılarının aile şerefi ve yiyecek teminine ilişkin tutumlarından kaynaklandığını, bunların onur, konum ve saygınlık kazandırdığını söylüyor.

“Boşanma formaliteleri de evlenme akti kadar basittir. Kadın kendisine ait olan her şeyi alıp kocasının evinden ayrılır, annesinin ya da en yakın kadın akrabasının kulübesine yerleşir. Orada kalıp daha sonra olacakları bekler; bu arada tam bir cinsel özgürlük kullanır.

Çoğu durumda koca onu geri getirmeyi dener. Karısı ve yanlarında oturduğu kişiler için “barış armağanları”yla (*koluluvi ya da lula*) birkaç arkadaşını gönderir. Bazen armağanlar önce geri çevrilir, o zaman tekrar tekrar elçiler gönderilir. Kadın armağanları kabul ederse kocasına geri dönmek zorundadır, ayrılığın bir sonu vardır ve evlilik yeniden kurulur. Ama durum ciddiye, kadın kocasına dönmeme konusunda kararlıysa hediyeler asla kabul edilmez; o zaman erkek becerebildiği kadarıyla başının çaresine bakmak zorundadır, yani başka bir kız araması gerekir.”

Troblıandlılarda gebe olan kadınlar için tören yapıldığını, bu törende gebe kadına afsunlanan bir manto giydirildiği ve güzellik büyüsü yapıldığını söylüyor.

Troblıandlıların öldükten sonra ruhun yeniden doğduğuna ilişkin inançlarının olduğunu, bu yeniden doğma inancının törelerini ve sosyal kurumlarını etkilemediğini dile getiriyor.

Yerlilerin cinsel tabularını kendi içerisinde yedi madde ile listeliyor. Ensest mitine ilişkin özgün bir metin sunuyor.

Araştırmacı, ele aldığı bu etnografik alan çalışmasında, yerlilerin toplumsal yapısının net ve tam bir taslağını sunarak birbirleri ile bağlantılı bütün kültürel görüngülerinin düzenliliklerini ve yasalarını incelemiştir. Yerli yaşantısında yakın temasa özen göstermiş, yerlileri ayrıntılı gözlemleri, folklorik unsurları ve büyüsel formülleri ile inceleyerek bunları âdeta bir belge şeklinde derlemiştir.

Malinowski bu etnografik alan çalışmasında, yerlilerin en az ‘bizler’ kadar benzer örüntüler sergilediğini resmetmiş böylece etnik merkezçiliğe karşı bir tavır almıştır. Yerlilerin cinsel yaşamını bir kurum gibi birbiriyle bağlantılı bir yapı hâlinde ele alarak bu işlevselci yaklaşımı sayesinde antropoloji disiplinine büyük ölçüde katkıda bulunmuştur.

Etik

Araştırmacı, ele aldığı etnografik veriyi doğru, güvenilir, açık ve düzenli veriler ile özgür bir şekilde ifade etmiştir. Üstenci bir dil kullanmamıştır. Ele aldığı toplumdaki insanların mahremiyet ve güvenlik haklarına saygı duymuş, onların onurlarını ve güvenliklerini zedeleyici, zarar verici bir tutum sergilememiştir.

Araştırmacı, yerlilerden aldığı bilgileri onların gönüllü ve rızasına dayanan katılım ve işbirliğini sağlayarak kitabında konu edinmiştir. Yerliler bilgilendirilmiş, rıza ilkesinin ihlali yapılmamış, açık bir biçimde gözlem yapılmıştır. Araştırmacı yerlilerin kültürel kodları, temel kültürel değer ve normlarına karşı saygılı bir tutum sergilemiş, tepki oluşturacak, rahatsızlık yaratacak tutum, yaklaşım ve davranışlardan mümkün olduğunca uzak durmuştur. Yerlilerin yaşamını tarafsız, objektif bir şekilde okuyucuya aktarmıştır.